



## Ruchy separatystyczne we współczesnym świecie

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Schemat](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

### Bibliografia:

- Źródło: *Ruchy separatystyczne na świecie. Teksas też chce secesji?*, 17.09.2014 r., dostępny w internecie: money.pl [dostęp 15.04.2020 r.].
- Źródło: *Tybetańczycy podpalają się przeciw wysiedleniom. Bez skutku*, 27.06.2013 r., dostępny w internecie: newsweek.pl [dostęp 15.04.2020 r.].
- Źródło: Marcin Zasada, „*Die Welt*”: Śląsk jednym z 11 ognisk separatyzmu w Europie. Argumenty? Żadne, 9.10.2017 r., dostępny w internecie: dziennikzachodni.pl [dostęp 15.04.2020 r.].





## Ruchy separatystyczne we współczesnym świecie

Obchody Narodowego Dnia Katalonii

Źródło: Toimetaja tõlkebüroo, domena publiczna.

W XIX wieku w pełni ukształtowana świadomość narodowa dała asumpt separatyzmowi narodowemu. Dążenie do uzyskania niepodległości, posiadanie własnego państwa – takie były cele separatystów.

Tak było w przypadku Polaków, Czechów, Irlandczyków.

Jednak w latach 60. XX wieku doszło do odrodzenia się separatyzmu na obszarze Europy Zachodniej, którego przyczyną było niezadowolenie z faktu, że zagwarantowano i przestrzegano tylko praw narodów, zapominając o mniejszościach etnicznych. Ten współczesny separatyzm idzie dalej, domagając się szerokiej autonomii lub niepodległości dla mniejszości etnicznych. Problem ten dotyczy wielu państw i może w przyszłości doprowadzić do zmian na mapach świata.

### Twoje cele

- Wyjaśnisz pojęcie separatyzmu.
- Przedstawisz pogląd prawa międzynarodowego na separatyzmy.
- Omówisz przykłady ruchów separatystycznych na świecie.
- Przeanalizujesz, jak świat reaguje na separatyzmy.
- Wyjaśnisz znaczenie ruchów separatystycznych na świecie.



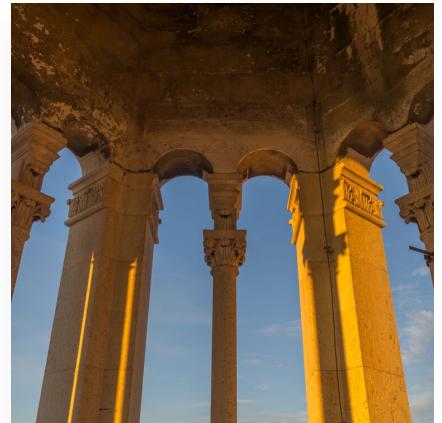
## Dla zainteresowanych



Występowanie ruchów regionalnych i separatystycznych w Europie



Ruchy separatystyczne



Stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w wybranym państwie europejskim – raport



Stan przestrzegania praw mniejszości narodowych i etnicznych w wybranym państwie europejskim – analiza



Mniejszości narodowe – przykłady łamania praw mniejszości na świecie



Duże mniejszości narodowe w wybranych państwach świata

# Przeczytaj

---

## Pojęcie separatyzmu

**Separatyzmem** nazywamy dążenia danego obszaru znajdującego się w obrębie konkretnego państwa do oderwania się i samostanowienia o sobie. Zjawisko separatyzmu jest bardzo stare, ale obecnie zyskuje na znaczeniu, ponieważ pojawiło się w wielu miejscach na świecie. Jedną z podstawowych przyczyn separatyzmu jest to, że granice państw nie pokrywają się z granicami etnicznymi, które wyznaczają obszar zamieszkiwany przez daną ludność. W społeczeństwach poszczególnych państw doszło do wykształcenia się stereotypów narodowych, określających, jak postrzegana jest dana społeczność, najczęściej przez pryzmat jej wad i ułomności. Od takiego myślenia już tylko krok do nacjonalizmu, w którym własny język, kultura, tożsamość narodowa czy historia są wykorzystywane do osiągnięcia celu, którym jest najczęściej secesja, oderwanie danego terytorium od państwa, i utworzenie własnego. Kolejnym zespołem przyczyn ruchów separatystycznych są elementy cywilizacyjno-kulturowe i gospodarcze. Przykładem może być konflikt regionalny w wielu krajach, gdzie bogatsze części w większym stopniu partycypują w kosztach tych uboższych, co prowadzi do niesnasek i chęci zmiany tej sytuacji.



Concert per la Llibertat (Koncert dla Wolności), Barcelona 23.06.2013.

Źródło: Núria, licencja: CC BY-SA 2.0.

Zastanów się, gdzie katalońscy separatyści manifestują swoje poglądy.



---

## Separatyzm w świetle prawa międzynarodowego

Prawo do samostanowienia danego terytorium wynika z Konwencji o prawach i obowiązkach państw z 26 grudnia 1933 roku w Montevideo i Rezolucji Zgromadzenia ONZ 2154 z dnia 14 grudnia 1960 roku. Na konferencji w Montevideo ustalono, że za prawne kryterium państwowości przyjmuje się taką sytuację, gdy państwo posiada w myśl art. 1:

- ludność;
- określone terytorium;
- skuteczny aparat państwowy;
- uznanie międzynarodowe.

Samostanowienie może się dokonać w formie secesji, która jest legalna, jeżeli państwo, z którego ona następuje, wyrazi na nią zgodę lub w sytuacji, gdy jest to secesja ochronna, mająca zabezpieczyć prawa ludzi żyjących pod reżimem kolonialnym lub celowo gnębionych. W innych sytuacjach jest ona nielegalna, szczególnie jeżeli narusza integralność państwa.

## Ruchy separatystyczne na świecie

Wiele państw na świecie ma problemy z rodzącymi się ruchami separatystycznymi. Separatyzm może mieć różne przyczyny i podłoża. Najczęściej jest konsekwencją wieloetniczności państw, w których tylko jedna nacja jest u władzy, podczas gdy pozostałe muszą jej słuchać, co z czasem budzi sprzeciw. Inną przyczyną to brak pokrywania się granic państw z granicami etnicznymi, w rezultacie dana ludność zamieszkuje w więcej niż jednym państwie. Przykładem mogą być Kurdowie, którzy mieszkają w Kurdystanie podzielonym między cztery kraje. Od problemów z ruchami separatystycznymi nie są wolne państwa europejskie, które muszą znaleźć pomysł na rozwiązanie swoich problemów, np. w Belgii, gdzie istnieje rozdzźwięk między Flamandami i Walonami. Hiszpania ma problemy z trzema ruchami separatystycznymi, które destabilizują sytuację polityczną w tym kraju:

- separatyzm kataloński, który sięga X wieku i dąży do poszerzenia [autonomii](#);
- separatyzm baskijski o bardzo nacjonalistycznym podłożu, z działającą aktywnie do 2018 r. organizacją terrorystyczną Euskadii Ta Askatasuna (ETA), który dąży do niepodległości Kraju Basków;
- separatyzm galisyjski, który głosi poglądy nacjonalistyczne, ale bez idei secesji od Hiszpanii.

Szkocja, będąca częścią Wielkiej Brytanii, o niepodległości nieśmiało zaczęła myśleć w latach 70. XX wieku. W tym celu przeprowadzone zostało referendum. Podobne nastroje panują w Walii i Irlandii Północnej. Francja ma problem z separatyzmem na Korsyce

i w Bretanii. Korsyka od dawna dąży do samodzielności, a Bretania – w większości zamieszкана przez Bretończyków, odwołuje się do przeszłości, gdy była królestwem. Zjawiskiem nowym we Francji są coraz częstsze głosy z Alzacji, która też chciałaby autonomii.

We Włoszech jest wyraźny podział na Północ i Południe. Działająca na północy Liga Północna dąży do utworzenia niezależnego państwa, twierdząc, że ma dość utrzymywania Południa. Innym problemem są dążenia Sycylii, która myśli o secesji.

Mechanizmem napędowym tendencji separatystycznych współczesnego świata był upadek komunizmu i Związku Socjalistycznych Republik Sowietkich. Na jego obszarze powstały nowe państwa, które jak Gruzja mają liczne problemy z separatyzmem ze strony Abchazów, Adżarów i Osetyńców. Podobnie dzieje się Mołdawii, gdzie jest problem [Naddniestrza](#) i Gagauzów.

## Regiony w Europie domagające się niepodległości lub autonomii



Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

W Rzeczypospolitej Polskiej, która uchodzi za kraj jednolity narodowościowo, mamy do czynienia z [Ruchem Autonomii Śląska](#), który reprezentuje Ślązaków. Nawiązując do czasów II Rzeczypospolitej, stowarzyszenie domaga się autonomii dla Górnego Śląska w ramach zdecentralizowanego państwa regionalnego. Dążenia te nie wiążą się ze zmianą granic państwa.



Przedstawiciele Ruchu Autonomii Śląska.

Źródło: Piotr Frydecki, licencja: CC BY-SA 3.0.

## Narodowa puszka Pandory

W „Gazecie Wyborczej” sytuację wywołaną licznymi separatyzmami na świecie określono narodową puszką Pandory. Jej otwarcie może doprowadzić do bardzo poważnych następstw w postaci rozpadu licznych państw lub utraty przez nie części terytoriów. Z drugiej strony nowo powstałe organizmy państwowe mogą doprowadzić do całkowitej destabilizacji sytuacji na świecie, tym bardziej, że wiele tych narodów zamieszkuje na terytorium więcej niż jednego państwa. Przykładem mogą być chociażby Kurdowie czy Tamilowie. Należy pamiętać, że żadne z państw nie chce tracić swojego terytorium i dlatego zrobi wszystko, by je utrzymać w całości. Ten obustronny upór prowadzi często do wojen domowych, które powodują łamanie praw człowieka oraz zbrodnie ludobójstwa. Tendencje separatystyczne wydają się nieuniknione, ale sposoby ich rozwiązywania pozostawiają wiele do życzenia, ponieważ często kończą się przemocą i walką.

## Reakcja na ruchy separatystyczne

Reakcja poszczególnych państw na ruchy separatystyczne na ich terytorium jest różna. Zależy ona od tego, w jaki sposób jest postrzegana działalność organizacji i ruchów separatystycznych – czy są one pokojowe, czy też nastawione na walkę (często o podłożu terrorystycznym, jak w przypadku Irlandii, Czeczenii czy Basków). Część badaczy uważa, że tendencje uniwersalistyczne i destrukcyjne są naturalnym zjawiskiem na świecie. Jedne państwa powstają, inne upadają lub rozpadają się na mniejsze. Zwalczanie separatyzmu staje się, niestety, podstawową metodą rozwiązywania problemu w większości państw. To nakręca spiralę przemocy, uaktywniają się organizacje terrorystyczne i dochodzi do



przelewu krwi i niewinnych ofiar. Przykładem mogą być czeczeńskie ataki na teatr na Dubrowce czy szkołę w Biesłanie. A to tylko wierzchołek góry problemów z separatyzmem na świecie.

Dowiedz się, dlaczego doszło do zamachu na szkołę w Biesłanie.

## Słownik

### **autonomia**

prawo jakiejś zbiorowości do samodzielnego rozstrzygania swoich spraw wewnętrznych; samodzielność i niezależność w decydowaniu o sobie

### **separatyzm**

(z łac. *separatio* – oddzielenie); dążenie do oderwania się określonego terytorium od jakiegoś państwa i uzyskania od niego niepodległości

### **Naddniestrze**

Mołdawska Republika Naddniestrza, region autonomiczny we wschodniej Mołdawii, faktycznie państwo nieuznawane przez społeczność międzynarodową o powierzchni 4163 km (długość ok. 200 km, szerokość 12–15 km), ok. 550 tys. mieszkańców; stolicą jest Tyraspol

### **Ruch Autonomii Śląska (RAŚ)**

jedno z najstarszych stowarzyszeń regionalnych na obszarze Górnego Śląska; dąży do utworzenia autonomicznego regionu na Górnym Śląsku w ramach państwa polskiego

## Polecenie 1

Zapoznaj się z mapą i wykonaj ćwiczenia.

## Mapa wybranych ruchów separatystycznych i dążących do zwiększenia autonomii

Kraj: **Gruzja** **Abchazowie** zamieszkują Abchazję, która jest separatystycznym państwem na obszarze Gruzji. Niezależność Republiki Abchazji uznaje tylko pięć państw z Rosją na czele. Na terytorium Gruzji mieści się również Adżaria – republika autonomiczna w Gruzji, która istniała od 1991 roku. W 2004 roku Gruzja przywróciła pełną kontrolę nad Adżarią. **Adżarowie** to grupa etniczna wyznająca prawosławie, rzadziej islam i posługująca się językiem gruzińskim. Gruzję zamieszkują także **Osetyjczycy**. Jest to naród pochodzenia kaukaskiego, zamieszkujący Osetię Północną, która wchodzi w skład Federacji Rosyjskiej, i Osetię Południową, która wchodzi w skład Gruzji. Posługują się językiem osetyjskim i wyznają prawosławie i islam sunnicki. Osetia Południowa w 1991 roku ogłosiła powstanie Republiki Osetii Południowej i niezależność od Gruzji. Dąży do połączenia z Osetią Północną. Jest to państwo nieuznawane na świecie, będące w dużej zależności od Federacji Rosyjskiej.

Wartość: 100

Kraj: **Hiszpania** Kraj Basków, Baskonia, jest zamieszkiwana przez **Basków**, którzy posiadają autonomię w ramach Hiszpanii. Separatyzm baskijski ma bardzo nacjonalistyczne podłoże, do 2018 r. działała tam organizacja terrorystyczna Euskadii Ta Askatasuna (ETA), która dążyła do niepodległości Kraju Basków. Terytorium Hiszpanii zamieszkują także **Galicyjczycy**. Jest to grupa etniczna zamieszkująca Galicję w Hiszpanii, która posługuje się językiem galicyjskim. Pochodzą od starożytnych Galajków. Wyznają katolicyzm. Od 1981 roku posiadają autonomię. Hiszpania jest również zamieszkiwana przez **Katalończyków**. Jest to wspólnota autonomiczna w ramach Hiszpanii ze stolicą w Barcelonie. Istnieje tam silny ruch separatystyczny dążący do niepodległości. W 2015 roku został tam wybrany autonomiczny parlament reprezentowany przez większość dążącą do separacji. W listopadzie 2015 roku ogłosił on deklarację niepodległości Katalonii. W odpowiedzi rząd Hiszpanii w październiku 2017 roku zniósł autonomię Katalonii, co rozpoczęło liczne niepokoje w prowincji.

Wartość: 100

Kraj: **Francja** Bretania jest to część Francji leżąca na Półwyspie Bretońskim, zamieszkują ją **Bretończycy**, którzy są potomkami Brytów, którzy w średniowieczu opuścili Wyspy Brytyjskie. Francję zamieszkują także **Korsykanie**. Korsyka tworzy odrębny francuski region administracyjny. Jest zamieszkiwana przez Korsykan postępujących się językiem korsykańskim. Wyznają oni katolicyzm. Działają tam silny ruch dążący do niepodległości Korsyki – Front Narodowego wyzwolenia Korsyki i Armata Corsa. Doszło do zamachów terrorystycznych oraz zastraszania nie-Korsykan mieszkających na Korsyce. W 2003 roku na Korsyce odbyło się referendum, w którym większość głosujących opowiedziała się przeciw zwiększeniu autonomii Korsyki.

Wartość: 100

Kraj: **Federacja Rosyjska** Czeczenia jest autonomiczną republiką w ramach Federacji Rosyjskiej ze stolicą w Groznym. **Czeczeni** dążą do niepodległości, stosują w tym celu działania terrorystyczne. **Ingusze** zamieszkują Inguszetię oraz Osetię Północną. Posługują się językiem inguskim i wyznają sunnicki islam. Inguszetia jest autonomiczną republiką w ramach Federacji Rosyjskiej. **Republika Krymu** to jednostka administracyjna Federacji Rosyjskiej, jednostronnie wcielona do Rosji po secesji Krymu w 2014 roku. 18 marca 2014 roku Krym został włączony wraz z Sewastopolem do Federacji Rosyjskiej. Ukraina uznaje te ziemie za swoje terytorium. **Republika Tatarstanu** – republika w Federacji Rosyjskiej, która wchodzi w skład Nadwołżańskiego Okręgu Federacyjnego. Zamieszkują ją Tatarzy i Rosjanie. Tatarstan jest państwem stowarzyszonym z Rosją, które uznaje się za część Federacji Rosyjskiej. Posiada autonomię. Federację Rosyjską zamieszkują także **Osetyjczycy**. Jest to naród pochodzenia kaukaskiego, zamieszkujący Osetię Północną, która wchodzi w skład Federacji Rosyjskiej i Osetię Południową, która wchodzi w skład Gruzji. Posługują się językiem osetyjskim i wyznają prawosławie i islam sunnicki. Osetia Południowa w 1991 roku ogłosiła powstanie Republiki Osetii Południowej, która ogłosiła niezależność od Gruzji i dąży do połączenia z Osetią Północną. Jest to państwo nieuznawane na świecie, będące w dużej zależności od Federacji Rosyjskiej.

Wartość: 100

Kraj: **Cypr** Turecka Republika Cypru Północnego – nieuznawane państwo zajmujące około 1/3 Cypru. Jest zamieszkiwane przez **Turków**.

Wartość: 100

Kraj: **Belgia** Flamandia zamieszkiwana przez **Flamandów** jest częścią Belgii. Posługują się oni językiem flamandzkim. Coraz częściej głoszą postulaty separatystyczne wobec Walonów. Teren Belgii zamieszkują także **Walonowie**. Zamieszkują Walonię w Belgii, posługują się językiem francuskim i walońskim. Posiadają ruch dążący do zachowania odrębności walońskiej *Le mouvement wallon*.

Wartość: 100



Kraj: **Kanada** **Frankokanadyjczycy** to ludność zamieszkująca wschodnie prowincje Kanady, posługująca się językiem francuskim i wyznająca katolicyzm, podkreślająca swoją odrębność narodowościową od reszty Kanadyjczyków, będących potomkami osadników anglosaskich i innych.

Wartość: 100

Kraj: **Mołdawia** **Gagauzi** to grupa etniczna pochodzenia tureckiego, która posługuje się językiem gagauskim. Zamieszkują Gagauzję, która jest w południowej części Mołdawii, Ukrainę, Bułgarię, Rumunię i Kazachstan. Uważają się za oddzielny naród. Na terenie Mołdawii mieści się także **Naddniestrzańska Republika Mołdawska**. Jest państwem nieuznanym leżącym na lewym brzegu Dniestru oraz prawobrzeżnej Bendery. Niepodległość ogłosiło 5 grudnia 1990 roku, uznaje ją tylko pięć państw, w tym Federacja Rosyjska. Zamieszkują ją głównie Rosjanie, Ukraińcy i Mołdawianie.

Wartość: 100

Kraj: **Ukraina** **Gagauzi** to grupa etniczna pochodzenia tureckiego, która posługuje się językiem gagauskim. Zamieszkują Gagauzję, która jest w południowej części Mołdawii, Ukrainę, Bułgarię, Rumunię i Kazachstan. Uważają się za oddzielny naród.

Wartość: 100

Kraj: **Bułgaria** **Gagauzi** to grupa etniczna pochodzenia tureckiego, która posługuje się językiem gagauskim. Zamieszkują Gagauzję, która jest w południowej części Mołdawii, Ukrainę, Bułgarię, Rumunię i Kazachstan. Uważają się za oddzielny naród.

Wartość: 100

Kraj: **Rumunia** **Gagauzi** to grupa etniczna pochodzenia tureckiego, która posługuje się językiem gagauskim. Zamieszkują Gagauzję, która jest w południowej części Mołdawii, Ukrainę, Bułgarię, Rumunię i Kazachstan. Uważają się za oddzielny naród.

Wartość: 100

Kraj: **Kazachstan** **Gagauzi** to grupa etniczna pochodzenia tureckiego, która posługuje się językiem gagauskim. Zamieszkują Gagauzję, która jest w południowej części Mołdawii, Ukrainę, Bułgarię, Rumunię i Kazachstan. Uważają się za oddzielny naród.

Wartość: 100

Kraj: **Wielka Brytania** Konflikt w **Irlandii Północnej** należącej do Wielkiej Brytanii, której mieszkańcy chcieli połączyć się z Republiką Irlandii. Irlandia Północna dzieli się na separatystów wyznających katolicyzm, którzy chcą połączenia z Irlandią i protestanckich unionistów pragnących pozostać w ramach Wielkiej Brytanii. Wielką Brytanię zamieszkują także **Kornwalijszczy**. Kornwalia leży w południowo-zachodniej Anglii. Kornwalijszczy są potomkami Celtów, którzy domagają się większej autonomii w ramach Wielkiej Brytanii. Posługują się językiem angielskim, wyznają protestantyzm. Tendencje separatystyczne posiadają również **Walijsczy**. Zamieszkują Walię, która jest częścią Zjednoczonego

Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Posługują się językiem walijskim. Od 1999 roku posiadają własne Walijskie Zgromadzenie Narodowe. **Szkoci** Szkocja jest częścią Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej. Jest zamieszkiwana przez Szkotów, którzy są pochodzenia celtyckiego. Posługują się językiem angielskim i szkockim lallans. Wyznają prezbiterianizm i katolicyzm, duża część jest ateistami. W 2014 roku odbyło się referendum w sprawie niepodległości, w którym większość Szkotów zadecydowała o pozostaniu w ramach Wielkiej Brytanii.

Wartość: 100

Kraj: **Węgry** **Karpatorusini** to ludność rusińska zamieszkująca północne zbocza Karpat (Łemkowie) oraz obszar północnych Węgier i wschodniej Słowacji oraz Zakarpacie, podkreślająca swoją odrębność.

Wartość: 100

Kraj: **Słowacja** **Karpatorusini** to ludność rusińska zamieszkująca północne zbocza Karpat (Łemkowie) oraz obszar północnych Węgier i wschodniej Słowacji oraz Zakarpacie, podkreślająca swoją odrębność.

Wartość: 100

Kraj: **Turcja** **Kurdowie** są ludem indoeuropejskim, zamieszkującym Kurdystan, który leży na terytorium Turcji, Iraku, Iranu i Syrii. Dążą do samostanowienia, są największym narodem, który nie posiada własnego państwa, ich liczba sięga 27 milionów osób. Posługują się językiem kurdyjskim i wyznają islam sunnicki i jazydyzm. Walczą o niezależność od początku XX wieku. Po 1945 roku są rozdzieleni między cztery państwa, co utrudnia walkę o niezależność.

Wartość: 100

Kraj: **Iran** **Kurdowie** są ludem indoeuropejskim, zamieszkującym Kurdystan, który leży na terytorium Turcji, Iraku, Iranu i Syrii. Dążą do samostanowienia, są największym narodem, który nie posiada własnego państwa, ich liczba sięga 27 milionów osób. Posługują się językiem kurdyjskim i wyznają islam sunnicki i jazydyzm. Walczą o niezależność od początku XX wieku. Po 1945 roku są rozdzieleni między cztery państwa, co utrudnia walkę o niezależność.

Wartość: 100

Kraj: **Irak** **Kurdowie** są ludem indoeuropejskim, zamieszkującym Kurdystan, który leży na terytorium Turcji, Iraku, Iranu i Syrii. Dążą do samostanowienia, są największym narodem, który nie posiada własnego państwa, ich liczba sięga 27 milionów osób. Posługują się językiem kurdyjskim i wyznają islam sunnicki i jazydyzm. Walczą o niezależność od początku XX wieku. Po 1945 roku są rozdzieleni między cztery państwa, co utrudnia walkę o niezależność.

Wartość: 100

Kraj: **Syria** **Kurdowie** są ludem indoeuropejskim, zamieszkującym Kurdystan, który leży na terytorium Turcji, Iraku, Iranu i Syrii. Dążą do samostanowienia, są największym narodem, który nie posiada własnego państwa, ich liczba sięga 27 milionów osób. Posługują się językiem kurdyjskim i wyznają islam sunnicki i jazydyzm. Walczą o niezależność od początku XX wieku. Po 1945 roku są rozdzieleni między cztery państwa, co utrudnia walkę o niezależność.

Wartość: 100

Kraj: **Stany Zjednoczone** **Dakotowie** to rdzenni mieszkańcy Ameryki Północnej, Indianie zamieszkujący obszar Wielkich Równin. 19 grudnia 2007 roku aktywiści tej grupy ogłosili, że zrywają jednostronnie traktaty zawarte z rządem USA w XIX wieku i rozpoczynają tworzenie własnego państwa Republiki Lakockiej, co nie zyskało szerszego poparcia nawet we własnym plemieniu. **Teksańczycy** W Teksasie rozwija się ruch dążący do niepodległości – jest to Amerykański Ruch Nacjonalistyczny, jego przywódca uważa, że Teksas byłby 12 gospodarką na świecie.

Wartość: 100

Kraj: **Azerbejdżan** **Górski Karabach**, zwany oficjalnie **Republiką Górskiego Karabachu**, to teren należący do Azerbejdżanu, który funkcjonuje jako niepodległe państwo, nieuznawane na świecie. Powstało 6 stycznia 1992 roku w wyniku konfliktu między Armenią i Azerbejdżanem o ten teren.

Wartość: 100

Kraj: **Włochy** **Padania** to północna część Włoch. 15 września 1996 roku Liga Północna ogłosiła powstanie **Federalnej Republiki Padanii**, która dąży do niepodległości. Trwa tam konflikt między bogatą Północą i ubogim włoskim Południem kraju.

Wartość: 100

Kraj: **Izrael** **Palestyńczycy** to ludność pochodzenia arabskiego zamieszkująca Zachodni Brzeg i Strefę Gazy w ramach Autonomii Palestyńskiej w Izraelu. Ma tam miejsce trwały konflikt między Izraelitami i Palestyńczykami, zapoczątkowany ponownie gdy powstało państwo Izrael. Działają tu organizacje terrorystyczne tworzone przez Palestyńczyków – Hamas i Palestyński Islamski Dżihad.

Wartość: 100

Kraj: **Chiny** **Ujgurzy** to ludność pochodzenia tureckiego zamieszkująca w Chińskiej Republice Ludowej w Ujgurskim Autonomicznym Regionie Xinjiang. Wyznają islam. Ruch separatystyczny Ujgurów był wspierany przez ZSRS od 1955 roku. Obecnie Ujgurzy domagają się niezależności od Chin przy pomocy działań terrorystycznych popieranych przez organizacje islamistyczne. **Tybetańczycy** to naród zamieszkujący Tybet leżący na Wyżynie Tybetańskiej zajętej w 1951 roku przez Chiny. Część zamieszkuje Indie, posługują się językami tybetańskimi, wyznają buddyzm tybetański. W 1989 roku doszło



w Tybecie do wystąpień po odrzuceniu propozycji Dalajlamy odnośnie pewnej autonomii Tybetu. Protesty powtórzyły się w 2008 roku. Kolejny konflikt separatystyczny ma miejsce na linii Republika Chińska – **Tajwan**, państwo nieuznawane przez większość społeczności międzynarodowej, leżące na wyspie Tajwan. Powstało po przejęciu władzy w Chinach przez komunistów. Chiny uważają Tajwan za zbuntowaną prowincję. Zamieszkują ją autochtoni i Chińczycy.

Wartość: 100

Kraj: **Algieria** **Saharawi** jest to ludność zamieszkująca Saharę Zachodnią, obecnie głównie Algierię, Maroko i Mauretanię. Teren Algierii zamieszkują także **Tuaregowie**. To lud berberyjski, który zamieszkuje na terenie Sahary, głównie w Algierii, Libii, Mali, Nigrze i Burkina Faso. Jest to ludność nomadyjska, która w 2012 roku podjęła próbę stworzenia własnego państwa Azawad na terenie północnego Mali. Doszło tam do krwawych walk i międzynarodowej interwencji. Próba zakończyła się upadkiem Azawadu.

Wartość: 100

Kraj: **Maroko** **Saharawi** jest to ludność zamieszkująca Saharę Zachodnią, obecnie głównie Algierię, Maroko i Mauretanię.

Wartość: 100

Kraj: **Mauretania** **Saharawi** jest to ludność zamieszkująca Saharę Zachodnią, obecnie głównie Algierię, Maroko i Mauretanię.

Wartość: 100

Kraj: **Polska** Ludność mieszkająca na Śląsku, obywatele Rzeczypospolitej Polskiej. **Ruch Autonomii Śląska** proponuje utworzenie autonomicznego województwa górnośląskiego, obejmującego historyczne ziemie Górnego Śląska. Od lat 90. XX w. działa na rzecz umocnienia śląskiej tożsamości, reprezentując interes całego regionu, czyli wszystkich jego mieszkańców.

Wartość: 100

Kraj: **Indie** **Tamilowie** zamieszkują w Indiach oraz Sri Lance. Jest to lud pochodzenia drawidyjskiego, który posługuje się własnym językiem tamilskim. Wyznają hinduizm oraz chrześcijaństwo i islam. Tamilowie z Indii uważają się za indyjskich patriotów. Tamilowie z Sri Lanki prowadzą walkę o niepodległość przy pomocy organizacji Tamilskich Tygrysów. Od 2009 roku trwa zawieszenie działań zbrojnych przez Tamilskie Tygrysy.

Wartość: 100

Kraj: **Sri Lanka** **Indie** **Tamilowie** zamieszkują w Indiach oraz Sri Lance. Jest to lud pochodzenia drawidyjskiego, który posługuje się własnym językiem tamilskim. Wyznają hinduizm oraz chrześcijaństwo i islam. Tamilowie z Indii uważają się za indyjskich patriotów. Tamilowie z Sri Lanki prowadzą walkę o niepodległość przy pomocy

organizacji Tamilskich Tygrysów. Od 2009 roku trwa zawieszenie działań zbrojnych przez Tamilskie Tygrysy.

Wartość: 100

Kraj: **Libia** **Tuaregowie** to lud berberyjski, który zamieszkuje na terenie Sahary, głównie w Algierii, Libii, Mali, Nigrze i Burkina Faso. Jest to ludność nomadyjska, która w 2012 roku podjęła próbę stworzenia własnego państwa Azawad na terenie północnego Mali. Doszło tam do krwawych walk i międzynarodowej interwencji. Próba zakończyła się upadkiem Azawadu.

Wartość: 100

Kraj: **Malia** **Tuaregowie** to lud berberyjski, który zamieszkuje na terenie Sahary, głównie w Algierii, Libii, Mali, Nigrze i Burkina Faso. Jest to ludność nomadyjska, która w 2012 roku podjęła próbę stworzenia własnego państwa Azawad na terenie północnego Mali. Doszło tam do krwawych walk i międzynarodowej interwencji. Próba zakończyła się upadkiem Azawadu.

Wartość: 100

Kraj: **Niger** **Tuaregowie** to lud berberyjski, który zamieszkuje na terenie Sahary, głównie w Algierii, Libii, Mali, Nigrze i Burkina Faso. Jest to ludność nomadyjska, która w 2012 roku podjęła próbę stworzenia własnego państwa Azawad na terenie północnego Mali. Doszło tam do krwawych walk i międzynarodowej interwencji. Próba zakończyła się upadkiem Azawadu.

Wartość: 100

Kraj: **Burkina Faso** **Tuaregowie** to lud berberyjski, który zamieszkuje na terenie Sahary, głównie w Algierii, Libii, Mali, Nigrze i Burkina Faso. Jest to ludność nomadyjska, która w 2012 roku podjęła próbę stworzenia własnego państwa Azawad na terenie północnego Mali. Doszło tam do krwawych walk i międzynarodowej interwencji. Próba zakończyła się upadkiem Azawadu.

Wartość: 100

Kraj: **Niderlandy**

Wartość: 0

Kraj: **Mjanma**

Wartość: 0

### Ćwiczenie 1

Wyjaśnij, dlaczego na świecie występuje tyle ruchów separatystycznych.

### Ćwiczenie 2

Omów konsekwencje separatyzmu palestyńskiego.

### Ćwiczenie 3

Przedstaw ewentualne skutki usamodzielnienia się Walii i Szkocji dla Wielkiej Brytanii.

# Sprawdź się

---

Pokaż ćwiczenia:   

## Ćwiczenie 1



Zaznacz prawne kryteria państwowości (według Konwencji o prawach i obowiązkach państw z 26 grudnia 1933 roku w Montevideo i Rezolucji Zgromadzenia ONZ 2154 z dnia 14 grudnia 1960 roku).

☐ własny język

☐ wybrana stolica państwa

☐ uznanie międzynarodowe

☐ ludność

☐ określone terytorium

☐ skuteczny aparat państwowy

## Ćwiczenie 2



Wyjaśnij znaczenie pojęcia „separatyzm”.

## Ćwiczenie 3



Przedstaw główne przyczyny powstawania współczesnych ruchów separatystycznych.



#### Ćwiczenie 4



Wyjaśnij, dlaczego tendencje separatystyczne pojawiające się na całym świecie są porównywane z puszką Pandory.

#### Ćwiczenie 5



Przyporządkuj kraj do ruchu separatystycznego.

Abchazowie, Baskowie, Czeczeni, Kurdowie, Szkoci, Tybetańczycy

| Ruch separatystyczny | Kraj |  |
|----------------------|------|--|
| Abchazowie           |      |  |
| Baskowie             |      |  |
| Czeczeni             |      |  |
| Kurdowie             |      |  |
| Szkoci               |      |  |
| Tybetańczycy         |      |  |

## Ćwiczenie 6



Zapoznaj się z mapą i wykonaj ćwiczenie.



Mapa Włoch z zaznaczonymi rejonami które w 2017 r. przeprowadziły referenda za zwiększeniem autonomii.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Wyjaśnij, jakie konsekwencje dla autonomii ma podział Włoch na regiony.



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

## “ *Ruchy separatystyczne na świecie. Teksas też chce secesji?* ”

Szkockie referendum niepodległościowe wykorzystywane jest do popularyzacji akcji, której celem jest odłączenie Teksasu od USA. Takiego rozwiązania domaga się popularny w tym regionie Amerykański Ruch Nacjonalistyczny. Prezydent tej organizacji Daniel Miller podkreśla, że Szkocja jest znakomitym przykładem dla mieszkańców Teksasu, największego stanu USA. Słynie on z produkcji ropy oraz hodowli bydła. Miller twierdzi, że po uzyskaniu niepodległości region ten stanowiłby 12. gospodarkę świata, większą od takich państw, jak Meksyk i Hiszpania. Intensywną kampanię na ten temat prowadzi już od 1990 roku. Teraz ze względu na wydarzenia w Wielkiej Brytanii stało się o niej głośno w amerykańskich mediach. Według podawanych przez teksański Ruch Nacjonalistyczny danych, spośród 27 milionów mieszkańców tego regionu 20 procent jest tak niezadowolonych z rządów prezydenta Baracka Obamy, że popiera secesję. Jednak według badań agencji Public Policy Polling, aż 67 procent było przeciwnych takiemu rozwiązaniu. W przeszłości już kilka innych powiatów, np. w Kolorado, próbowało odłączyć się od Stanów Zjednoczonych, miało to jednak raczej charakter propagandowy.

Źródło: *Ruchy separatystyczne na świecie. Teksas też chce secesji?*, 17.09.2014 r., dostępny w internecie: money.pl [dostęp 15.04.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy separatyzmy tworzą się nawzajem. Swoją odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: tak

Uzasadnienie:



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj ćwiczenie.

## ***“ Tybetańczycy podpalają się przeciw wysiedleniom. Bez skutku***

Chiny przesiedliły już 2 miliony Tybetańczyków. Ginie wielka kultura, a samopodpalenia w proteście zdarzają się praktycznie co tydzień. Broniąca praw człowieka organizacja Human Rights Watch (HRW) wezwała w czwartek władze Chin, aby skończyły z „przymusowymi masowymi przesiedleniami” etnicznych Tybetańczyków. W ciągu ostatnich siedmiu lat objęto nimi ponad dwa miliony ludzi. HRW napisała w raporcie, że chińskie władze pozostawiają przesiedleńców bez wystarczających środków do życia, w złych warunkach mieszkaniowych i bez pomocy w znalezieniu pracy. „Skala i prędkość, z jakimi populacja wiejska w Tybecie zmieniana jest poprzez masową politykę przesiedleń, jest bezprecedensowa w czasach po Mao Zadongu” – oceniła Sophie Richardson z HRW. „Tybetańczycy nie mają nic do powiedzenia, jeśli chodzi o kształtowanie polityki, która radykalnie zmienia ich sposób życia, oraz – w już i tak represyjnym klimacie – nie mają możliwości jej kwestionowania” – podkreśliła. Według raportu HRW ponad dwa miliony Tybetańczyków zostało przesiedlonych w Tybecie od roku 2006, podobnie jak setki tysięcy wędrownych pasterzy we wschodniej części Wyżyny Tybetańskiej w północno-zachodnich Chinach. Celem tego programu – jak dodano w raporcie – była częściowo pomoc gospodarcza, lecz również walka z nastrojami separatystycznymi; rządowy „program ma na celu wzmocnienie kontroli politycznej nad wiejską populacją Tybetu”. Tybetańczycy oskarżają władze w Pekinie o niszczenie ich kultury i wiary. Władze odpierają te zarzuty i twierdzą, że chińskie rządy w Tybecie, datujące się od 1950 roku, położyły tam kres poddaństwu i umożliwiły rozwój tego regionu. Od lutego 2009 roku w Tybecie oraz



sąsiednich prowincjach podpałiło się co najmniej 117 osób, głównie mnichów. Ok. 90 z nich zmarło. W ten sposób chcieli zaprotestować przeciwko chińskiej polityce wobec ich społeczności.

Źródło: *Tybetańczycy podpalają się przeciw wysiedleniom. Bez skutku*, 27.06.2013 r., dostępny w internecie: [newsweek.pl](http://newsweek.pl) [dostęp 15.04.2020 r.].

Podaj, dlaczego Chiny muszą walczyć z nastrojami separatystycznymi w Tybecie.



Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

(( Marcin Zasada

## ***„Die Welt”: Śląsk jednym z 11 ognisk separatyzmu w Europie. Argumenty? Żadne***

Górny Śląsk to według niemieckiego dziennika „Die Welt” jedno z 11 najważniejszych ognisk separatystycznych w Europie. Gazeta wymieniła Ślązaków w jednym szeregu z Katalończykami, Szkotami, Baskami czy Flandryjczykami. Argumenty, których w śląskim kontekście użył „Die Welt”? Choć wczoraj pravicowi publicyści prześcigali się w tej sprawie w dramatycznych komentarzach, nikt nie zadał sobie trudu, by te argumenty ocenić. A były raczej mizernej jakości. (...) A Śląsk? Niemiecka gazeta przytacza niedawne słowa Mariusza Błaszczaka, szefa MSWiA, który po katalońskim referendum stwierdził, że w Polsce też działa ruch z autonomią w nazwie (Ruch Autonomii Śląska). „Die Welt” przypomina także o powstaniu Śląskiej Partii Regionalnej, oraz cytuje szefa RAŚ, Jerzego Gorzelika, który w Dzienniku Zachodnim i na antenie Radia Piekary komentował wydarzenia z Barcelony jako możliwy początek „wiosny regionów” w Europie. Gdzie tu separatyzm? „Die Welt” nie wyjaśnia. – Jak widać, niektórzy niemieccy dziennikarze czerpią wiedzę o Śląsku z takich mediów, jak wPolityce.pl i TVP Info. W żadnym wypadku nie daje to wyobrażenia na temat sytuacji w regionie – zaznacza Gorzelik. Podkreśla, że hasło „wiosna regionów” bardziej odnosiło się do dążeń autonomicznych (jak RAŚ) niż separatystycznych. Za diagnozę śląskiego separatyzmu odpowiadał korespondent „Die Welt” z... Kijowa.

Źródło: Marcin Zasada, „Die Welt”: Śląsk jednym z 11 ognisk separatyzmu w Europie. Argumenty? Żadne, 9.10.2017 r., dostępny w internecie: [dziennikzachodni.pl](http://dziennikzachodni.pl) [dostęp 15.04.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy można mówić, że Śląsk jest jednym z ognisk separatyzmu w Europie.  
Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: tak 

Uzasadnienie:

# Dla nauczyciela

---

**Autor:** Jarosław Dyrda

**Przedmiot:** wiedza o społeczeństwie

**Temat:** Ruchy separatystyczne na świecie

**Grupa docelowa:** III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

**Podstawa programowa:**

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

9) wyjaśnia problem separatyzmów i odnosi go do prawa międzynarodowego; wykazuje różnicowanie w reakcjach wspólnoty międzynarodowej wobec poszczególnych separatyzmów.

**Kształtowane kompetencje kluczowe:**

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

**Cele operacyjne:**

Uczeń:

- definiuje pojęcie separatyzmu;
- przedstawia pogląd prawa międzynarodowego na ruchy separatystyczne;
- omawia przykłady ruchów separatystycznych na świecie;
- wskazuje, jak świat reaguje na ruchy separatystyczne;
- wyjaśnia znaczenie ruchów separatystycznych na świecie.

**Strategie nauczania:**

- konstruktywizm.

**Metody i techniki nauczania:**

- burza mózgów;

- dyskusja;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem mapy interaktywnej.

### **Formy zajęć:**

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

### **Środki dydaktyczne:**

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

### **Przebieg zajęć:**

#### Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.
2. Wprowadzenie do tematu poświęconego zjawisku separatyzmu we współczesnym świecie.

#### Faza realizacyjna

1. Czym jest separatyzm? – dyskusja. Wnioski uczniów są zapisywane na tablicy jako część notatki z lekcji.
2. Nauczyciel wyjaśnia, jak jest traktowany separatyzm przez prawo międzynarodowe.
3. Ruchy separatystyczne i autonomiczne na świecie. Praca z multimedium w postaci mapy świata z naniesionymi przykładami. Rozmowa nauczająca prowadzona przez nauczyciela podczas analizy przykładów i ich omówienie na forum klasy. Wskazanie Ruchu Autonomii Śląska jako polskiego przykładu organizacji dążącej do uzyskania autonomii regionu wewnątrz kraju.
4. Wykonanie ćwiczeń do mapy.
5. Czy ruchy separatystyczne są narodową puszką Pandory? – burza mózgów, w której zespół klasowy ustosunkowuje się do tej tezy.

#### Faza podsumowująca

1. Podsumowanie zajęć poprzez pokazanie, jakie są reakcje na świecie na działalność organizacji i ruchów separatystycznych.

2. Wykonanie przez zespół klasowy notatki z lekcji na temat ruchów separatystycznych i konsekwencji ich działań.

**Praca domowa:**

Wykonanie ćwiczeń interaktywnych z modułu „Sprawdź się”.

**Materiały pomocnicze:**

Krzysztof Czubocha, *Separatyzm etniczny w dobie praw człowieka – nowe wyzwania dla państwa narodowego i społeczności międzynarodowej*, Toruń 2012.

Wiesław Dobrzycki, *Historia stosunków międzynarodowych 1815-1945*, Warszawa 2012.

**Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:**

Multimedium w postaci mapy można wykorzystać do lekcji powtórzeniowej o stosunkach międzynarodowych lub jako materiał do stworzenia prezentacji multimedialnej.